

Groen Kennisnetwerk

Verslag Nieuwe lesvormen en –methoden: uitwisseling, groen mbo-, hbo- en wo-onderwijs

Datum: Maandag 3 december 2018;
Tijdstip: 10 – 12 uur, met aansluitend een netwerklunch;
Locatie: WUR, ORION, Bronland 1, Gebouw 103, 6708WH Wageningen;
Deelnemers: 22 personen w.o. docenten, didactische onderwijstrainers en overige actoren gelieerd aan mbo, hbo en WU onderwijs (Life college, Aeres Hogeschool Wageningen, Aeres Hogeschool Dronten, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Van Hall Larenstein, Inholland, WUR, Groen Kennis Net en Ontwikkelcentrum).

Samenvatting

Introductie

Het OnderwijsVernieuwingsProgramma (OVP) en WUR Knowledge Share (WURKS) organiseerden in samenwerking een bijeenkomst voor mbo-, hbo- en wo-docenten en didactische onderwijstrainers in het groene onderwijs, om kennis en ervaring met nieuwe lesvormen en -methoden met elkaar uit te wisselen en met elkaar in gesprek te gaan. Aan bod kwamen o.a. de behoefte aan nieuwe lesvormen en –methoden in het groene onderwijs, de ondersteuning hierbij, successen, knelpunten en de wensen en mogelijkheden om concrete ervaringen en materiaal met elkaar uit te wisselen. Niet op de laatste plaats was de bijeenkomst bedoeld om docenten, trainers en teamleiders de gelegenheid te bieden elkaar te ontmoeten.

Sanne Mirck (WU) trapte af met een presentatie over Onderwijsvernieuwing binnen de WU. Ze vertelde onder andere over de ontwikkelingen o.h.g.v. MOOCs. Inmiddels zijn er meer dan 20 WU-MOOCs operationeel. Verder organiseert de WU jaarlijks een docentendag waarin docenten hun vernieuwingen en bevindingen in het onderwijs presenteren. De voorbeelden worden verzameld en geïntegreerd in trainingen en lunchworkshops.

Stan Frijters van Aeres Hogeschool Wageningen volgde met een presentatie over Leren voor Duurzame Ontwikkeling (LvDO) als een voorbeeld van een nieuwe vorm van onderwijs voor de verschillende onderwijsniveaus. LvDO betreft het bevorderen van het denken over - en toepassen van - uitgangspunten van duurzame ontwikkeling in de samenleving en met name in educatieve settings. Een belangrijk doel is dat de student zich bewust wordt van de volgende vraag: welke waarden staan centraal in mijn handelen? Om met samenwerkend leren goede leeropbrengsten te behalen zullen sociale en communicatieve vaardigheden optimaal moeten worden ingezet waarbij ook intercultureel bewustzijn van belang is.

Tour de table

In een *tour de table* gaven de scholen aan welke ontwikkelingen aanpassing vragen in de huidige vormen van lesgeven. Zo is er bij het mbo onder andere behoefte aan opleidingsoverstijgende vakken, lesmateriaal en methodes en de wens om meer praktijkgericht les te geven d.m.v. realistische casussen en projecten bij bedrijven i.s.m. hbo-studenten. Voor authentieke vragen, werd opgemerkt, zou de methodiek van reguleren interessant kunnen zijn. Ten tweede werden de volgende 3 vragen bediscussieerd. Hoe zorgen we ervoor dat we studenten up-to-date houden bij hedendaagse

Groen Kennisnetwerk

technologische ontwikkelingen op het gebied van datavaardigheden? Hoe laten we dit aansluiten bij de doelgroep (de studenten) en het werkveld? Hoe maken we de combinatie plantenteelt-(precisielandbouw)techniek-data in de opleiding? Ten derde kwam de uitdaging van de toenemende eisen aan het onderzoekend vermogen van de student, op tafel. Transdisciplinaire samenwerking en complexiteit van vraagstukken vereisen andere vaardigheden. Ontwikkelingen als zoeken, begrijpen en toepassen van enabling technology vereisen andere vorm van het onderzoekend vermogen en er is toegenomen complexiteit in het beoordelen van de betrouwbaarheid van bronnen. Dit vereist een andere vorm van onderzoekend vermogen. Ten vierde werd gesteld dat we in het groen onderwijs te maken hebben met een breed opleidingsdomein met veel specialismen, snelle ontwikkelingen, digitalisering maar ook de kleinschaligheid van het onderwijs. Gevolgen zijn dat er steeds minder kant en klare leermiddelen zijn (die ook onbetaalbaar worden). Docenten 'monteren' zelf leermiddelen en hebben daarbij behoefte aan actuele kennis. Groen Kennisnet zorgt voor de beschikbaarheid van een brede groene Kennisbank met kenniscollecties en zoekboxen, inclusief een webportal, dossiers en wiki's voor zowel de docent als de student. Een vijfde uitdaging is de uitval door aansluiting mbo-hbo. De uitval vanuit het vo komt eerder vanwege een andere verwachting, op mbo-niveau ligt het eerder aan de vaardigheden. Er kan meer aandacht besteed worden aan het voorbereiden van studenten die door willen stromen naar hbo-niveau, zoals een dag mee lopen of bijeenkomsten organiseren. Een mogelijkheid is om doorstroomstudenten naar het hbo terug uit te nodigen om te komen vertellen hoe zij de aansluiting hebben ervaren tussen mbo-hbo. In het (Rotterdamse) loopbaaninitiatief wordt bekeken of doorstroom aansluit op wat de student wil. Ook is er het '100-dagenprogramma', een initiatief om studenten te ondersteunen in de eerste 100 dagen wanneer uitval het vaakst voorkomt. Een zesde uitdaging is het streven naar een goede verbinding tussen praktijken en theorie. Wat zijn goede vormen om studenten te activeren, te motiveren en te enthousiasmeren? Probleemgestuurd onderwijs levert net zulke goede of waarschijnlijk betere resultaten op, dan uit het hoofd leren. Tot slot noemde het Ontwikkelcentrum (OC) als leermiddelenspecialist voor groen onderwijs dat lesmateriaal ontwikkelt (zoals online cases), het belang goed inzicht te hebben hoe docenten het liefst les willen geven zodat zij gericht materiaal kunnen ontwikkelen.

Aansluitend werd het Groenpact toegelicht, waar bedrijfsleven, onderwijs en overheid de handen ineen slaan om het groene kennis- en innovatiesysteem in Nederland verder te versterken. Samen werken ze aan het realiseren van de gezamenlijke ambitie om internationaal voorloper te blijven in het oplossen van grote mondiale en regionale vraagstukken op het gebied van voeding, duurzaamheid en leefbaarheid. Zie: <https://www.groenpact.nl/>. De deelnemers werden uitgenodigd om deel te nemen aan de Groenpact Manifestatie op 16 januari 2019 (zie bijlage 1). De bijeenkomst staat in het teken van wat er al is bereikt binnen Groenpact. Maar ook wordt er gekeken naar de toekomst en de uitdagingen waar het groen onderwijs nog voor staat.

Discussie, constatering en uitkomsten

- Hoe kunnen we tot nieuwe doorbraken in onderwijsvernieuwing komen? Misschien moet het onderwijs niet alles willen uitschrijven. Het gaat ook om vaardigheden ontwikkelen en van daaruit verder ontwikkelen. Nieuw denken of omdenken. Het vraagt een andere, slimme manier

Groen Kennisnetwerk

van leerarrangementen ontwikkelen. Maar altijd moet de vraag centraal staan wat de meerwaarde is voor studenten;

- Neem studenten mee in wat belangrijk is in de buitenwereld, ontwikkelingen en technieken die zich snel opvolgen. Focus op de uitdaging hoe studenten zich snel ontwikkelingen eigen kunnen maken;
- Bevorder de samenwerking tussen studenten van verschillende opleidingen in opdrachten: multi,- intern en transdisciplinair;
- Het onderwijs moet transitiegerichter worden, niet al de uitkomsten doceren, maar studenten zelf het ontwikkelproces door laten maken;
- Er is reeds aandacht voor de omschakeling van 'rijtjes leren' naar informatievaardigheid ontwikkelen in het onderwijs, maar die aandacht mag sterker en moet behouden blijven;
- De student moet kunnen focussen en anticiperen op de vragen van de toekomst (die nog niet helder zijn). Hierbij gaat het om transdisciplinaire vaardigheden zoals bijvoorbeeld ICT, Big data en teelt combineren. Het gaat om multi-sectorale complexiteit (cross-overs), informatievaardigheden en toepassing van enabling technology. Big data zijn belangrijk, maar wat betekent dat voor mijn handelen nu en in de toekomst? Het onderwijs moet daarin optrekken met bedrijven die werken aan digitalisering. Daar zit de eerstehands expertise;
- Het is positief dat er aandacht is voor transformatief denken in het onderwijs maar het is lastig om dit te meten. De huidige vorm van monitoren en toetsen vormt een cruciale belemmering voor innovatie;
- Het onderwijs moet toewerken naar andere, dan de standaard, toetsvormen. Studenten kunnen ook elkaar's werk beoordelen. Daar zijn goede ervaringen mee (in feedback geven en beoordelen). Hierdoor reflecteren studenten ook op het proces;
- Ook zou het onderwijs de concrete resultaten behaald in het bedrijfsleven beter kunnen meenemen in het beoordelingsproces, evenals het oordeel van het bedrijf. Nu ligt het accent in de eindbeoordeling nog (te) vaak op het eindverslag van de student zelf;
- Er is behoefte om kennis en ervaring over Nieuwe lesvormen en –methoden met elkaar te blijven delen. De suggestie is om dit thematisch aan te pakken (bijv. op de cross-over ICT en teelt);
- Kennisuitwisseling zou gekoppeld kunnen worden aan een 'kijkje in de keuken' bij de gastschool of elders waar het voor het respectievelijke thema interessant is om kennisuitwisseling te organiseren. Zo is het ook relevant uitwisseling te organiseren met alumni;
- Het Groenpact kan het platform bieden voor kennisuitwisseling, in elk geval in de vorm van een jaarlijkse fysieke docentendag, om elkaar te ontmoeten, uit te wisselen en elkaar te inspireren, inclusief een informatiemarkt en workshops/uitwisselsessies met het bedrijfsleven;
- Het is naast *nice to do*, ook *needed to do*, om te voorkomen dat we straks eilandjes creëren binnen het groen onderwijs. Effectieve en efficiënte kennisuitwisseling tussen (groene) scholen behoeft regie; het gaat niet vanzelf;
- Naast elkaar ontmoeten, is het ook relevant om een online platform zoals Groen Kennisnet te behouden om kennis en informatie digitaal te ontsluiten en met elkaar te delen.

Groen Kennisnetwerk

Tot slot, de boodschappen aan bestuurders

- Meer aandacht voor het verder ontwikkelen van cross-over integratie (kruisbestuiving) en samenwerking tussen opleidingen;
- Onderwijsvernieuwing en innovatie vereisen ruimte en vertrouwen om te implementeren en te ontwikkelen. Belangrijk motto: spelen en experimenteren zijn belangrijker dan wiskunde leren;
- Er moet meer ruimte komen in de agenda's van docenten om kennis en ervaring met elkaar uit te wisselen en inspirerende vormen van onderwijsinnovatie te creëren. Onderwijsvernieuwing is een belangrijke grondlegger om op een andere efficiëntere en effectievere manier de tijd van zowel de student als de docenten in te delen;
- Kennisdoorstroom gaat niet vanzelf. Regie is nodig om wat we hebben te behouden en verder door te ontwikkelen. Er is een rol voor de innovatieschil (denk aan hoogleraren, professoren, lectoren, CoE's, CIV's en GKN) waarbij we wel allemaal moeten schaken op hetzelfde schaakbord.

Groen Kennisnetwerk

Bijlage 1: Uitnodiging Groenpact Manifestatie

UITNODIGING

Het programma en de workshops zijn bekend! Hierbij willen wij u graag officieel uitnodigen voor de Groenpact Manifestatie op woensdag 16 januari 2019.

>> *Heeft u zich al aangemeld?* <<

[Geef dan per mail door welke workshop u wilt volgen: marga@commgres.com](mailto:marga@commgres.com)

De Groenpact Manifestatie vindt plaats van 13.00-18.00 uur in Fort Voordorp in Groenekan. Een bruisende en interactieve middag voor iedereen die bij de groene sector en het onderwijs betrokken is. De minister van LNV, Carola Schouten, zal ook aanwezig zijn.

Locatie: Fort Voordorp, Groenekan

Tijd: 13.00-18.00 uur

Doelgroep: bestuurders, staf, docenten, bedrijfsleven en beleidsmakers

[Bekijk het programma en meld aan voor de Groenpact Manifestatie](#)

De dag staat in het teken van wat er al is bereikt binnen Groenpact. Maar ook wordt er gekeken naar de toekomst en de uitdagingen waar we nog voor staan.

Impactprijs

Op de manifestatie wordt ook de eerste '[Impactprijs groen onderwijs](#)' uitgereikt. Een [professionele jury](#), bestaande uit Martin Scholten (Wageningen University), Egbert Roozen (VHG) en Jorrit Kiewik (Slow Food Youth Netwerk) beoordelen de inzendingen.

Green Deal

Groen Kennisnetwerk

Ook wordt in aanwezigheid van de minister de Green Deal Natuurinclusieve Landbouw ondertekend. Deze moet er voor zorgen dat natuurinclusieve landbouw een integraal onderdeel wordt van het groene onderwijs.

Workshops

Er zijn actieve workshops over de thema's van Groenpact: arbeidsmarkt, innovatie en maatschappelijke opgaven. U kunt kiezen uit de volgende workshops:

- Hotspot Houten
- Regio-ontwikkeling Groningen
- Samenwerken rond LLO in Limburg
- Kick-off Onderwijskring
- Demo-leerbedrijven
- Impact met Impact
- Onze toekomst is groen!
- Cross-overs
- Versterking hbo-kennisinfrastructuur
- Internationaal!

[Kijk hier voor een omschrijving van de workshops en meld u gelijk aan](#)

